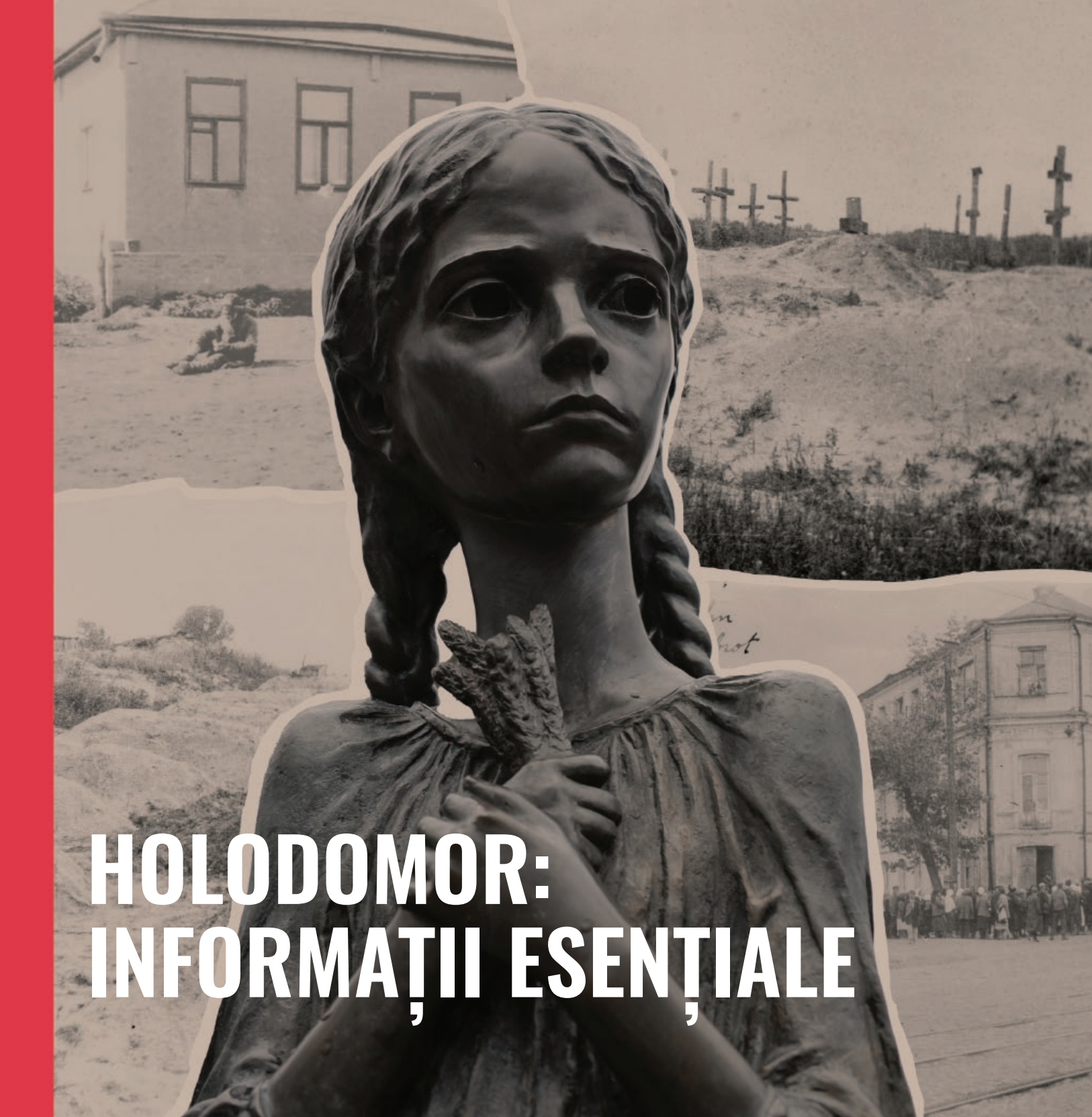

HOLODOMOR: INFORMAȚII ESENȚIALE

CE ESTE HOLODOMOR?

Holodomor este un genocid al poporului ucrainean, una dintre componentele căruia a fost foametea artificială din 1932–1933 din Ucraina și din acele zone din Caucazul de Nord în care locuia populația predominant ucraineană. Acesta a fost organizat de regimul comunist de la Moscova cu scopul exterminării în masă a ucrainenilor, distrugerii identității naționale și eliminării fundamentelor existenței unei națiuni ucrainene separate. Scopul final al Holodomorului, ca politică deliberată a Kremlinului, a fost integrarea definitivă a Ucrainei ca parte a URSS și transformarea (rusificarea) ucrainenilor sub pretextul formării unui „singur popor sovietic”. Autoritățile și-au dat seama că păstrarea de către ucraineni a propriei lor identități și conștiințe separate, care, contrar dorințelor Moscovei, au fost consolidate în timpul „ucrainizării” din anii 1920, a lăsat oportunități potențiale pentru restaurarea independenței ucrainene și secesiu-

nea Ucrainei de Uniunea Sovietică. Holodomorul a fost menit să elimine cea mai mică posibilitate de a duce la bun sfârșit acest scenariu.

Literal, termenul Holodomor înseamnă ucidere lentă și deliberată prin înfometare. În timpul anilor 1960 și 1980, acest cuvânt s-a răspândit în publicațiile diasporei ucrainene. El a fost utilizat pe scară largă la începutul anilor 1990, după declararea independenței Ucrainei. Semnificația juridică a termenului a fost stabilită prin Legea „Cu privire la Holodomorul din 1932-1933 din Ucraina”, adoptată de Parlamentul Ucrainean la 28 noiembrie 2006.

OCUPAȚIA SOVIETICĂ A UCRAINEI

În octombrie 1917, bolșevicii, radicali de stânga conduși de Vladimir Lenin, care împărtășeau ideologia comunismului, au preluat puterea în Rusia. Scopul lor era abolirea proprietății private, eliminarea straturilor sociale înstărite, instaurarea unei dictaturi în fostul Imperiu Rus, ca mai apoi folosind resursele teritoriilor ocupate, să preia puterea în întreaga lume. Prin intermediul teritoriilor ucrainene subjugate, Kremlinul intenționa să își extindă influența asupra țărilor din Europa Centrală și de Est.

În decembrie 1917, regimul comunist a lansat un război de agresiune împotriva Republicii Populare Ucrainene (RUP), care a fost creată de ucraineni după căderea țarismului. Pentru a-și ascunde acțiunile agresive, bolșevicii ruși au creat Partidul Comunist (Bolșevic) din Ucraina (PC(B)U) și apoi au proclamat Republica Sovietică Socialistă Ucraineană (RSSU) de facto o marionetă a bolșevicilor. Acest pseudo-stat a fost fals, liderii săi oficiali erau numiți de Moscova. Forțele armate ucrainene și grupurile de partizani au rezistat invadatorilor până în noiembrie 1921. Forțele erau inegale, iar comuniștii ruși au reușit să ocupe cea mai mare parte a Ucrainei. În decembrie 1922, RSS Ucraineană marionetă a fost încorporată în URSS.

În lupta lor împotriva RUP, bolșevicii ruși au folosit pe scară largă violența împotriva populației civile: zeci de mii de oameni au devenit victime ale agresiunii comuniste din 1917–1921.

Unități ale Gărzii Roșii din Kyiv.
Februarie 1918.
(Cruțic R. Războiul Poporului, anii 1917–1932: un ghid al expoziției).

Membri ai Guvernului Provizoriu al Muncitorilor și Țăranilor din Ucraina, Harkiv Anul 1919.

← Un grup de muncitori mobilizați pentru a colecta alimente în satele ucrainene. 24 septembrie 1920.
Arhiva Centrală de Stat
Audiovizuală și Electronică.

FOAMETEA DIN ANII 1921–1923

În vara anului 1921, sudul și estul Ucrainei au fost afectate de o secetă groaznică, 26% din suprafețele însămânțate fiind arse. Redistribuirea cerealelor recoltate în toată Ucraina spre provinciile sudice ale țării ar fi putut opri foametea, dar Moscova a procedat altfel, expedind recolta adunată de ucraineni, în cea mai mare parte cereale, Moscovei, Petrogradului și altor orașe rusești. Activitățile detașamentelor alimentare de urgență, utilizarea regimurilor de ostatici, barierele din jurul sateelor, unitățile militare, măsurile punitive și represive ale Tribunalului Revoluționar și suprimarea mișcării de

eliberare națională sunt dovezi incontestabile ale politicii colonialiste deliberate a Moscovei față de teritoriile ucrainene.

Abia la începutul anului 1922, bolșevicii ruși au recunoscut existența foametei în provinciile Zaporijjea și Donețk în întregime și în anumite districte din provinciile Mikolaiv, Katerinoslav, Odesa și Poltava. În ianuarie-februarie 1922, 12% din populația provinciilor cu recolte insuficiente a murit de foame, iar în luna mai acest procent a crescut la 40%.

**ÎN IANUARIE-FEBRUARIE 1922,
12% DIN POPULAȚIA PROVINCIIILOR
CU RECOLTE INSUFICIENTE A MURIT
DE FOAME, IAR ÎN LUNA MAI ACEST
PROCENT A CRESCUT LA 40%.**

O căruță cu cadavrele celor morți de foame se îndreaptă spre locul de înmormântare, Herson. Anii 1921–1922.
Fotografie de Gabriel Rapoport. .
Muzeul regional de tradiții locale din Herson.

Copii ai străzii. Nikopol, gubernia Ekaterinoslav. Anii 1921–1922.
Arhiva Centrală de Stat Audiovizuală și Electronică.

O familie de țărani înfometați, comuna Mikolaiv, gubernia Mikolaiv. Anul 1921.
Arhiva Electronică și Audiovizuală Centrală de Stat.

În iulie 1922, la cel de-al doilea Congres internațional al organizațiilor și comitetelor de ajutorare a celor înfometați din Rusia, delegația ucraineană a raportat că aproape 10 milioane de ucraineni aveau nevoie de asistență urgentă. Mai mult de 40% dintre cei înfometați erau copii. Cu toate acestea, suma totală a ajutorului de stat acordat Ucrainei la acel moment nu depășea 7,5% din nevoi.

Bolșevicii au păstrat tăcerea cu privire la foametea din Ucraina, subliniind în schimb necesitatea de a ajuta populația din regiunea Volga. În acest scop, pe data de

20 august 1921, American Relief Administration (ARA) a fost invitată în regiune. Cu toate acestea, reprezentanților acestei organizații li s-a permis intrarea în Ucraina abia în 1922, când a fost ridicată interdicția privind informațiile referitoare la foametea din Ucraina.

Foametea s-a dovedit să fie mai eficientă decât acțiunile punitive. Autoritățile bolșevice au folosit-o pentru a suprima rezistența, deoarece ucrainenii înfometați nu mai aveau posibilitatea de a ajuta membrii mișcării de gherilă de eliberare națională.

↑ Inculpați la procesul Uniunii pentru Eliberarea Ucrainei. Anul 1930.
Arhiva Centrală de Stat Audiovizuală și Electronică.

← Caricatură a inculpaților în procesul Uniunii pentru Eliberarea Ucrainei. Revista Red Pepper, anul 1930, nr. 4.

CONTROVERSATA „UCRAINIZARE”

Acțiunile brutale ale comuniștilor au provocat nemulțumire în rândul populației. Pentru a câștiga încrederea acestora, în anul 1923 bolșevicii au lansat o politică de „ucrainizare”. Sarcina sa suplimentară era să consolideze baza națională a comunismului, deoarece în 1922 ucrainenii reprezentau doar 23,3% din totalul membrilor PC(B)U și mai puțin de 16% din conducere.

„Ucrainizarea” a însemnat extinderea utilizării limbii ucrainene în spațiul public. Mulți artiști ucraineni care au trăit în această perioadă și-au propus să creeze o cultură de talie mondială prin integrarea patrimoniului european și a autenticității naționale. Oleksandr Arhîpenko, Kazimir Malévici, Oleksandra Ekster (Hrîhorovici), Dzîga Vertov și alții au obținut recunoaștere internațională.

Dezvoltarea rapidă a culturii ucrainene, în special a elementelor sale de masă (literatura populară, presa, teatrul și cinematografia), a fost un efect secundar neașteptat al ucrainizării pentru bolșevici. Iosif Stalin

și-a dat seama că situația devenise periculoasă, deoarece falsul cvasi-stat ucrainean putea fi umplut cu conținut real.

Prin urmare, Kremlinul a recurs la represiune preventivă. În 1930, la Harkiv a avut loc un proces public împotriva membrilor fictivei Uniuni pentru Eliberarea Ucrainei, care erau acuzați că intenționau să separe Ucraina de URSS și să o facă independentă. Procesul a fost menit să servească drept avertisment pentru ucrainenii care nutreau speranțe de restabilire a statalității lor.

În anii 1930, aproape 30 000 de personalități ucrainene din domeniul educației, științei și culturii au fost exilate în lagărele de concentrare din nordul Rusiei. Acesta este modul în care a fost distrus potențialul intelectual al Ucrainei.

➤ Mitropolitul Vasîl (Lîpkivschii).
Arhiva Centrală de Stat pentru
Organizații Publice și Ucrainistică.

DISTRUGEREA UAOC

Răspândirea ideologiei comuniste a fost indestructibil legată de propaganda ateistă agresivă. Dorind să elimine religia din toate sferele vieții, bolșevicii au persecutat „reprezentanții clerului”. Preoții și călugării au devenit victime ale „terorii roșii” din anii 1918–1919, când cel puțin 1 500 de clerici au fost uciși de bolșevici. În același timp, majoritatea publicațiilor bisericești și a instituțiilor de învățământ teologic au fost închise, multe mănăstiri au fost lichidate, iar activitățile fraților bisericești au fost interzise. Până în 1931, comuniștii au închis 80% din bisericile rurale din Ucraina. În zonele rurale, bisericile au fost frecvent transformate în depozite, în timp ce în orașe acestea au fost adesea distruse. În cursul anilor 1920 și 1930, 49 de sanctuare creștine au fost distruse numai în Kyiv, inclusiv Catedrala cu Domul de Aur a Sfântului Mihail și Biserica Trei Sfinți, ambele monumente arhitecturale din secolul al XII-lea.

Parte a acestui proces a fost distrugerea Bisericii Ortodoxe Ucrainene Autocefale (UAOC), condusă de Mitropolitul Vasîl (Lîpkivschii). Activitățile acestei biserici au fost legate de crearea statului ucrainean în 1917–1921. Sub ocupația bolșevică, biserica ucraineană a devenit un centru al vieții naționale, un factor care ar putea contribui la formarea conștiinței naționale a ucrainenilor. Toate acestea au avut un sfârșit brusc din cauza represiunilor împotriva clerului, a distrugerii și închiderii bisericilor. Folosindu-se de agenții lor, comuniștii au provocat o scindare în UAOC: în ianuarie 1930, unii dintre ierarhii bisericii au declarat „autodizolvarea” acesteia. La 27 noiembrie 1937, Mitropolitul Vasîl (Lîpkivschii) a fost împușcat mortal în închisoarea Luchianivska din Kyiv. Locul său de înmormântare nu a fost încă găsit.

➤ Episcopi ai UAOC. Anii 1921–1926.
Arhiva Centrală de Stat pentru
Organizații Publice și Ucrainistică.

O familie ucraineană este evacuată din casa lor, satul Udacine, regiunea Donețk. Anul 1930.

Fotografie de Mark Zalizniak.

Arhiva Centrală de Stat Audiovizuală
și Electronică.

← În timpul desculacizării, hambarul unui țăran i-a fost luat, regiunea Donețk. Anul 1930.

Fotografie de Mark Zalizniak.

Arhiva Centrală de Stat Audiovizuală
și Electronică.

DESCULACIZARE

Un element important al politicii interne a regimului comunist a fost transformarea țăranului liber într-o rotiță a sistemului de stat. Autoritățile au împărțit artificial țăranii în „săraci”, „mijlocii” și „culaci” și i-au învrăjbit pe primii împotriva celor din urmă.

În decembrie 1929, autoritățile sovietice și-au declarat intenția de a „elimina culacii ca clasă”. „Culacii” au fost declarați vinovați de toate problemele din calea construirii unei „vieți fericite”, pe care regimul condus de Stalin ar fi încercat din răspuțeri să o instaureze. Pedepsa pentru așa-numiții „culaci”, care uneori primeau acest stigmat doar din cauza opiniilor lor politice sau a antipatiei față de activiștii locali, era deportarea din localitatea natală pe pământuri sterpe sau în nordul URSS. Propri-

etățile lor erau confiscate și transferate colhozurilor sau săracilor din mediul rural.

Desculacizarea devenea o adevărată operațiune paramilitară, în care ODPU (Administrația unită a Politicii de Stat) juca un rol-cheie. Între 18 februarie și 10 martie 1930, 19 531 de familii — 92 970 de persoane — au fost deportate în zonele îndepărtate ale URSS. În total, în perioada 1930–1931, autoritățile au distrus 63 720 de ferme țărănești, iar proprietarii și familiile acestora au fost deportați din Ucraina. Mulți dintre aceștia au murit pe drum sau în primii ani de viață în noile locuri de deportare din cauza condițiilor inumane.

PROCESUL DISTRUCTIV DE PRIVARE A UCRAINENILOR DE INDEPENDENȚA LOR ECONOMICĂ A FOST COMPLETAT DE COLECTIVIZARE

➤ Căruța cu pâine a colhozului „A 10-a aniversare a comitetului țăranilor săraci” la depozitul de mărfuri în vrac, Odesa. Anul 1930
Arhiva Electronică și Audiovizuală Centrală de Stat.

COLECTIVIZAREA

Procesul distructiv de privare a ucrainenilor de independența economică a fost definitivat de colectivizare — socializarea terenurilor, a animalelor și a uneltelor agricole. Inițial, acest proces a fost voluntar, dar la sfârșitul anului 1929, a început așa-numita „colectivizare continuă”, iar aderarea la colhozuri a devenit obligatorie.

Deși, teoretic, colhozurile aparțineau chiar țăranilor, aceștia erau obligați să furnizeze statului o anumită cantitate de produse agricole. Numai după ce aceste norme erau îndeplinite, conducerea colhozului putea distribui restul recoltei între agricultorii colectivi. În acest fel, statul primea o aprovizionare constantă cu pâine ieftină și, în același timp, transforma țăranii în sclavi lipsiți de drepturi, controlați în totalitate de regimul comunist.

Este demn de remarcat faptul că, până la sfârșitul anilor 1920, Ucraina avea un sistem dezvoltat de cooperative — asociații voluntare create pentru a simplifica producția și comercializarea produselor agricole. În cadrul cooperativelor rurale, proprietatea privată asupra terenurilor și mijloacelor de producție era păstrată, astfel încât aceste asociații erau acceptabile pentru ucrainenii, spre deosebire de colhozuri impuse de autoritățile sovietice, unde toate proprietățile erau comune.

↪ Confiscarea de echipamente agricole în favoarea unui colhoz, districtul Berezanski, raionul Kyiv. Anul 1928.

Arhiva Centrală de Stat Audiovizuală și Electronică.

↩ Adunare generală la colhoz „Velîkîi Perelom”, satul Kruhle, raionul Svatove, regiunea Luhansk. Decembrie 1931.

Arhiva Centrală de Stat Audiovizuală și Electronică.

Insurgenți arestați, satul Makartetîne, regiunea Luhansk. Anul 1930.

Arhiva de specialitate a Serviciului de Securitate al Ucrainei.

REZISTENȚA LA POLITICA SOVIETICĂ

Reacția la colectivizarea forțată și desculacizare au fost protestele în masă ale țăranilor ucraineni. Conform cifrelor oficiale, în 1930, în Ucraina au avut loc 4 098 de proteste țăărănești, aproape jumătate din protestele antiguvernamentale din întreaga URSS.

Rezistența se baza pe un sentiment de nedreptate în acțiunile autorităților, care jefuiau în mod deschis oame-nii, îi izgoneau din casele lor și distrugeau biserici. Țăra-nii nemulțumiți au ucis activiștii care au participat la colectivizare și desculacizare, au lichidat administrația satului și i-au eliberat pe cei arestați și închiși.

Pe lângă lupta armată, membrii mișcării antisovietice au distribuit broșuri care făceau apel la rezistență împo-triva regimului și la justiție.

Amploarea și geografia rezistenței ucrainene au devenit o amenințare pentru regim. Șeful Administrației Politice de Stat din URSS, Vsevolod Balîțkîi a condus perso-nal reprimarea revoltelor și i-a raportat constant lui Iosif Stalin situația din Ucraina.

O fotografie a armelor organizației antisovietice „Cazacii liberi” confiscate de Administrația Politică de Stat din URSS, care erau păstrate în casa lui Motloh Ivan. Anul 1932.

Arhiva de specialitate a Serviciului de Securitate al Ucrainei.

Căutând pâine în curtea unui țăran dintr-un sat din raionul Hrișîn al regiunii Donețk.

La începutul anilor 1930.

Fotografie de Mark Zalizniak.

Arhiva Centrală de Stat Audiovizuală
și Electronică.

← Iosif Stalin. 29 aprilie 1932.

James Abbe / Associated Press.

ORGANIZAREA HOLODOMORULUI

Realizând pericolul potențial al rezistenței populare, regimul comunist a recurs la acțiuni radicale.

În perioada 1932–1933, aproape toată roada obținută a fost luată de la țăranii ucraineni. În unele regiuni ale Ucrainei, țăranii au fost privați de 80% din grânele lor. Planurile de colectare a cerealelor stabilite pentru Ucraina erau irealizabile din punct de vedere economic, iar ucrainenilor li se confiscau carnea, cartofii și legumele drept amenzi pentru nerespectarea acestora. Autoritățile au efectuat percheziții din casă în casă, luându-le sătenilor toată mâncarea, inclusiv cea care fusese deja gătită în bucătărie. Au fost confiscate chiar și uneltele pentru măcinarea cerealelor, precum pietrele de moară și râșnițele. Perchezițiile erau adesea însoțite de violență fizică.

Oamenii înfometați căutau pe câmpuri spice sau alte alimente rămase după recoltă. Mai mult decât atât, pe

data de 7 august 1932 a fost emis celebrul decret guvernamental cunoscut sub numele de „Legea celor 5 spice de grâu”. Conform acestuia, proprietatea colhozurilor a fost considerată proprietate a statului. Prin urmare, colectarea chiar și a câtorva spice de grâu de pe un câmp al unui colhoz era considerată „furt din proprietatea statului”, care se pedepsea cu moartea sau închisoare pe 10 ani și confiscarea proprietății.

Principalul ideolog și organizator al Holodomorului a fost Iosif Stalin. Punerea în practică a planurilor genocidului a fost realizată de șeful guvernului URSS, Vîceslav Molotov, de secretarul Comitetul Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Lazar Kaganovici și de liderii partidului și aparatului de stat din URSS, Pavlo Postîșev, Stanislav Kosior, Vlas Ciubar și Mendel Hataievîci.

➤ Un grup de țărani ucraineni se îndreaptă spre oraș în căutare de salvare, regiunea Harkiv. Anul 1933. Fotografie de Alexander Wienerberger. Arhiva privată a Samarei Pierce.

SUPRAVIEȚUIREA

Majoritatea covârșitoare a ucrainenilor înfometați a recurs la forme pasive de rezistență împotriva foametei artificiale. Principalul scop al oamenilor era să ascundă de la confiscare alimentele care le puteau salva viața de la confiscare sau să obțină produse suplimentare. În cazurile în care nu mai exista hrană, cei înfometați trebuiau să mănânce ceea ce era considerat necomestibil în viața obișnuită.

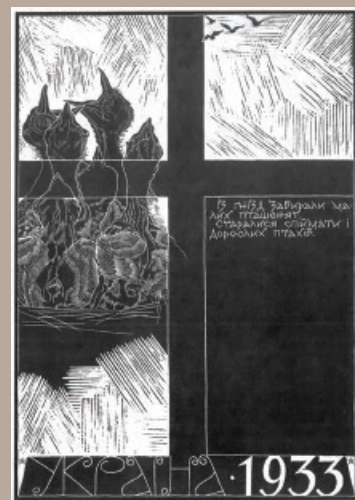
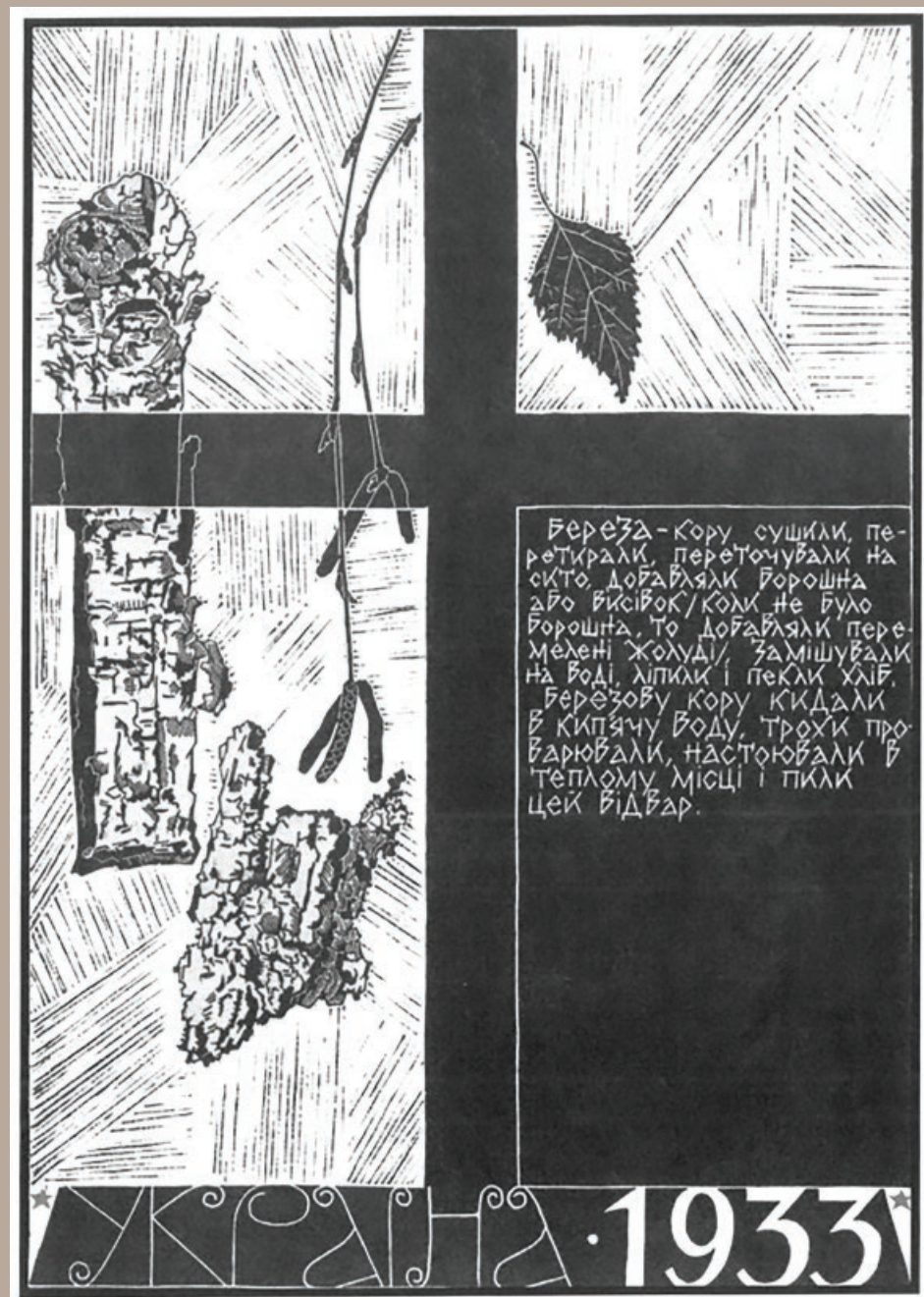
În timpul Holodomorului, oamenii disperați mâncau paie uscate, buruieni, vlăstari de iarbă, muguri, ghinde, frunze și scoarță de copaci, șrot, sfeclă de zahăr, flori de salcâm etc. Ucrainenii au trebuit să mănânce alimente care au fost considerate dintotdeauna tabu: câini, pisici, șobolani, șoareci, marmote, arici, păsări sălbatice și chiar insecte.

Există mărturii că autoritățile sovietice au luat măsuri pentru a priva ucrainenii înfometați de posibilitatea de a mânca chiar și substituenți alimentari. De exemplu, martorii Holodomorului își amintesc că membrii echipelor de opresiune au ucis în mod deliberat câini și pisici în satele înfometate și au luat cu ei cadavrele acestora.

↻ Patru pești mici uscați sunt singurele bunuri ale acestei femei, Harkiv. Anul 1933. Fotografie de Alexander Wienerberger. Arhiva privată a Samarei Pierce.

⬅ O mamă cu copii înfometați, Harkiv. Anul 1933. Fotografie de Alexander Wienerberger. Arhiva privată a Samarei Pierce.

EXISTĂ DOVEZI CĂ AUTORITĂȚILE
SOVIETICE AU LUAT MĂSURI PENTRU A
PRIVA UCRAINENII ÎNFOMETAȚI,
DE POSIBILITATEA DE A MÂNCA
CHIAR ȘI SUROGATE

Gravură de Mîkola Bondarenko.
Cartea-album Ucraina-33: O carte
de bucate. Memoria umană.

← Interiorul magazinului „Torgsin” din Putivl. Anii 1933–1934.

Rezervația istorică și culturală de stat din Putivl.

→ Coadă de așteptare pentru livrarea pâinii la un magazin „Torgsin” din Harkiv. Anul 1933. Fotografie de Alexander Wienerberger.

Arhiva privată a Samarei Pierce.

„TORGSIN”-URI

Țăranii înfometați care mai aveau puterea să se deplaseze mergeau în orașe, unde încercau să cumpere alimente sau să schimbe obiecte casnice pe alimente. Acolo, erau persecutați de poliție, dar, printr-o coincidență norocoasă, puteau obține alimente în piețele orașului sau în magazinele din rețeaua „Torgsin” (în rusă „comerț cu străini”). În aceste magazine, în schimbul aurului și argintului (cel mai adesea verighete și cruci pectorale), ei puteau cumpăra alimente — deși la un preț extrem de ridicat.

[27]

Aproximativ jumătate din așa-numitele deșeuri de metale prețioase acceptate de „Torgsin”-uri erau obiecte ceremoniale și de uz casnic. Rețeaua „Torgsin” creată de Kremlin a devenit un instrument de jefuire a ucrainenilor prin confiscarea bijuteriilor de valoare într-o perioadă de foamete extremă.

→ Un ordin de vânzare „Torgsin” în valoare de 1 copeică pentru dreptul de a primi bunuri în rețeaua magazinului.

Muzeul Național al Genocidului Holodomor.

[28]

„TABLE NEGRE”

Anumite sate care nu îndeplineau planurile de achiziții de cereale sau se împotriveau politiciii sovietice erau trecute pe așa-numitele „table negre”. Aceasta însemna introducerea unui regim restrictiv special, potrivit căruia astfel de sate sau raioane întregi erau înconjurate de trupe sau unități speciale, iar toate alimentele le erau confiscate locuitorilor. În satele aflate pe „tabla neagră” comerțul era interzis, toate bunurile erau luate din magazine, iar conducerea consiliului sătesc, a colhozului sau a celulei de partid putea fi reprimată. Locuitorilor așezărilor care se aflau pe „tabla neagră” li se interzicea cu desăvârșire să părăsească zona blocată.

Regimul „tablelor negre” a fost introdus numai în teritoriile locuite de ucraineni — în RSS Ucraineană și în Kuban. O astfel de măsură represivă nu a existat pe alte teritorii ale URSS, ceea ce indică în mod clar orientarea antiucraineană a Holodomorului.

Autorul ideii „tablelor negre” a fost Lazar Kaganovici. În timpul Holodomorului, 735 de raioane, sate, cătune, colhoz-uri, ferme de stat și artere au fost trecute pe „table negre” în Ucraina.

ШАПОВАЛІВКУ та ВИСОКЕ											
ЗА опортуністичну благодущність у підготовці до 3-ої більшовицької СІВБИ та мобілізації коштів—											
НА ЧОРНУ ДОШКУ											
ШАПОВАЛІВКА						ВИСОКЕ					
Насінньфонд	на 28-31	на 31-30	темн	Насінньфонд	на 28-31	на 31-30	темн	Страхфонд	на 28-31	на 31-30	темн
30,1%	30,9%	0,8%	26,9%	26,9%	0%	7,9%	8,4%	0,5%	2,1%	2,8%	0,8%
Гроші	31,7%	37,9%	6,2%	Гроші	23,5%	35,0%	11,5%				

Table „negre” și „roșii” pe o moară de câmp. Anul 1932. *gazeta.ua*

Un raport privind „tabla neagră” a satelor Șapovalivka și Vîsoke din raionul Borznyanskîi (regiunea Cernihiv). Ziarul Kolhospnîk Borzenshchînîi, 5 aprilie 1932. *(original în Biblioteca Națională din Ucraina numită după Volodîmîr Vernadskîi).*

Ч. 128 (13.367).

Львів, неділя 21. травня 1933.

Розставте опрале
записано рукописом,

РІК LIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Контр. почт. шлан. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Головний Редактор прий-
має від 11—12 год. перед-
полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 500 зол.
Чвертьрічно 1500 „
Піврічно 3000 „
Річно 6000 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар,
Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 зол., Німеччині 750 мар.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехослова-
ччині 30 ч. к. Румунії 120 лей, Бол-
гарії 750 зол., Австрії 750 зол.,—
Залиха адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-28.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

3 нашої трагедії за Збручем.

Тернопіль, 17. травня 1933.
Не часто доходять до нас безпосередні вістки
за Збруча про найбільшу трагедію, яку колине-
будь переживав наш нарід на протязі своєї тися-
челітньої історії. Особистих знаєми між нашим
громадянством у Галичині чи на Волині і нашим
компаньйонами над Дніпром нема сьогодні
зовсім. Перервалися і ті поїздки деяких наших
бігу Москвитини або на Сибір, щоби зробити
тут місце для московських селян і створити з
них бар'єру проти українських впливів зі захо-
ду. Кордон обладнано густо військом моско-
вського походження. Сьогодні східна сторона
Збруча виглядає на справдішню воєнну лінію,
через котру як на війні тяжко перекрестися ци-
вільній людині навіть серед ночі. Про це розка-

Titlul articolului „Din tragedia noastră dincolo de Zbruci” publicat în ziarul Dilo din Lviv la 21 mai 1933.

Țăranii din Harkiv așteptând un tren. Anul 1932. Fotografia a fost realizată în secret de fotograful american James Abbe.
Arhiva lui James Abbe.

INTERDICȚIA DE A CĂLĂTORI

După ce au creat artificial o situație în care ucrainenii au început să moară de foame în masă, autoritățile sovietice au luat măsuri pentru a-i împiedica să plece în regiunile din URSS în care nu exista foamete. În special, pe data de 27 decembrie 1932, Comitetul Executiv Central și Consiliul Comisarilor Poporului din URSS au adoptat o rezoluție „Privind instituirea unui sistem unificat de pașapoarte în URSS și înregistrarea obligatorie a pașapoartelor”. Conform noilor reguli, o persoană putea să locuiască și muncească doar într-o anumită zonă. Țăranilor nu li s-au eliberat pașapoarte, astfel încât, în esență, au fost privați de dreptul de a se deplasa liber în țară.

La frontierele administrative ale URSS, comuniștii au desfășurat unități armate de pază care nu permiteau oamenilor să părăsească Ucraina. În plus, țăranii ucrai-

neni care nu aveau pașapoarte nu aveau voie să cumpere bilete pentru transportul feroviar sau pe apă, iar forțele speciale mobile patrulau în zonă în căutarea fugarilor din Ucraina. Au fost înființate lagăre de filtrare pentru deținuți. Similar regimului „tablelor negre”, interdicția de călătorie se aplica numai teritoriilor ucrainene.

Regimul a fost deosebit de brutal cu cei care au încercat să fugă din URSS în Polonia și România. Presa ucraineană din aceste țări la acea vreme era plină de rapoarte despre ucrainenii împușcați atunci când încercau să traverseze râurile Nistru și Zbruci.

← Elevi de clasa a doua și un profesor în satul Postavmuki (Postav-Muka) din regiunea Poltava. 25 ianuarie 1933. Pe spatele fotografiei se află o inscripție: „...În memoria elevilor noștri de clasa a II-a... care au fost atunci și care au murit”. O fotografie din arhiva familiei lui Viktor Ivanovîci Ivanenko, Uzhhorod, fiul lui Ivan Iosîpovîci Ivanenko (născut în 1924), care a declarat că doar jumătate dintre elevii reprezentați în fotografie au supraviețuit genocidului. *Muzeul Național al Genocidului Holodomor.*

CONSECINȚELE HOLODOMORULUI

Numărul morților din cauza foametei din Ucraina din 1932–1933 a fost atât de mare încât în multe localități nu s-a ținut nicio evidență a morților. Ulterior, regimul comunist a încercat să ascundă numărul ucrainenilor uciși, falsificând datele demografice și clasificând documentele de arhivă. Se știe că cel puțin 4 milioane de ucraineni au murit de foame, însă aceasta nu este cifra finală. Astăzi, istoricii și demografii continuă să cerceteze problema tragediei fără precedent. Trebuie subliniat faptul că amploarea pierderilor demografice nu este decisivă în stabilirea genocidului. Datoria noastră

este de a alcătui o listă cât mai exactă a victimelor Holodomorului. Manipulările cu privire la numărul victimelor Holodomorului sunt inacceptabile.

Consecința genocidului a fost distrugerea modului de viață ucrainean. Cultura tradițională și obiceiurile populare au fost deformate. Holodomorul a schimbat complet ordinea obișnuită a agriculturii în mediul rural. Timp de decenii, țăranii ucraineni au fost reduși la statutul de colhoznici lipsiți de drepturi, privați de dreptul la viață. pașapoarte și pensii.

SE ȘTIE CĂ CEL PUȚIN 4 MILIOANE
DE UCRAINENI AU MURIT DE FOAME,
ÎNSĂ ACEASTA NU ESTE
CIFRA FINALĂ

Un semn cu inscripția „Este interzis să îngropați oameni aici”. Anul 1933.
Fotografie de Alexander Wienerberger.
Arhiva privată a Samarei Pierce.

➤ Casele dezolante ale țăranilor uciși de foame, regiunea Harkiv. Anul 1933.
Fotografie de Alexander Wienerberger.
Arhiva privată a Samarei Pierce.

➤ O groapă comună a victimelor Holodomorului, regiunea Harkiv. Anul 1933.
Fotografie de Alexander Wienerberger.
Arhiva privată a Samarei Pierce.

Holodomor a dus la creșterea unor generații întregi care nu au pus autorităților comuniste „întrebări incomode” despre locul în care au dispărut milioane de compatrioți. Cei care au rămas orfani ca urmare a Holodomorului nu și-au cunoscut deloc numele sau familia.

O componentă esențială a politicii comuniste în Ucraina a fost stabilirea prestigiului culturii ruse, care a fost promovată ca fiind superioară culturii ucrainene. Limba rusă a fost declarată limba de comunicare interetnică între popoarele din Uniunea Sovietică. În schimb, limba

ucraineană din Ucraina a primit statutul de limbă „provincială” sau „țăărănească”. La sfârșitul anului 1933, imediat după Holodomor, comuniștii au introdus o nouă ortografie a limbii ucrainene, care a apropiat-o artificial de rusă. În anii următori, acele cuvinte ucrainene care nu semănau cu rusa au fost în mod constant eliminate din dicționare și înlocuite cu unele nou inventate. Această politică a intensificat rusificarea ucrainenilor în Ucraina.

↑ Rafal Lemkin.
istpravda.com.ua

DE CE HOLODOMOR ESTE UN GENOCID

Rafal Lemkin, un avocat american de origine evreiască și poloneză, a numit crimele regimului comunist împotriva ucrainenilor un exemplu clasic de genocid sovietic. Acest savant a fost cel care, în 1944, a introdus cuvântul genocid în uzul larg și a contribuit ulterior la adoptarea Convenției ONU privind prevenirea și pedepsirea crimei de genocid. Materialele din Istoria genocidelor care nu a fost publicată niciodată de Rafal Lemkin includ un eseu intitulat „Genocidul sovietic în Ucraina”, în care avocatul a explicat în detaliu natura genocidară a acțiunilor regimului stalinist împotriva ucrainenilor. Avocatul a identificat patru componente ale planului de distrugere a națiunii ucrainene: eliminarea intelectualității („creierul” națiunii), distrugerea Bisericii („sufletul” națiunii), înfometarea țăranilor ucraineni (principalii purtători ai spiritului și tradițiilor naționale) și schimbarea forțată a compoziției etnice a teritoriilor ucrainene.

Rafal Lemkin a subliniat că națiunea ucraineană era prea mare pentru a fi distrusă complet. Prin urmare, regimul bolșevic a încercat în primul rând să depășească independența economică a ucrainenilor și să le eradicaze sentimentul de identitate națională. Genocidul organizat de comuniști a vizat în mod direct eliminarea poporului ucrainean ca entitate integrală, care urma să elimine potențialul Ucrainei de a se separa de URSS.

Holodomorul, orchestrat de Kremlin, a creat pentru ucraineni condiții de viață menite să îi distrugă total sau parțial, ceea ce corespunde pe deplin definiției genocidului în conformitate cu Convenția ONU privind prevenirea și pedepsirea crimei de genocid.

↶ Un copil trece pe lângă cadavrul unei victime a Holodomorului. Harkiv. Anul 1933. Fotografie de Alexander Wienerberger.
Arhiva privată a Samarei Pierce.

↶ O victimă a Holodomorului, Harkiv. Anul 1933. Fotografie de Alexander Wienerberger.
Arhiva privată a Samarei Pierce.

- ➔ A treia pagină a pașaportului lui Gareth Jones, cu care a călătorit în URSS în 1933.

Arhiva Gareth Vaughan Jones
(Biblioteca Națională din Țara Galilor).

- ➔ Un aparat foto Leica II care i-a aparținut lui Alexander Wienerberger. 23 noiembrie 2022.

Fotografie de Olha Kovaliova.
Muzeul Național de Holodomor-Genocid.

- ➔ Mitropolitul Andrei în timpul unei vizite pastorale la credincioșii Bisericii Greco-Catolice Ucrainene din America.

Arhiva Istorică Centrală de Stat a Ucrainei, Lviv.

REAȚIA LUMII LA HOLODOMOR

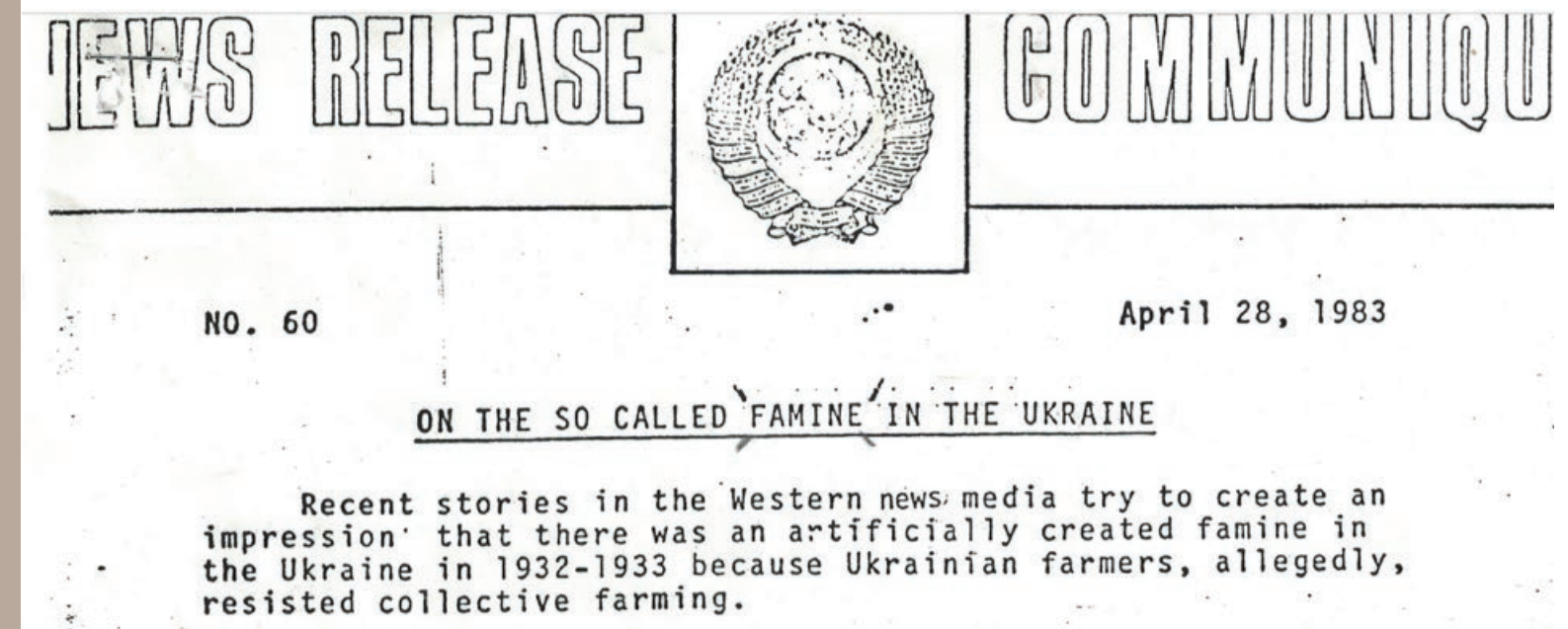
Deși Uniunea Sovietică a negat oficial faptul foametei, adevărul s-a răspândit în întreaga lume datorită jurnaliștilor străini care au reușit să ajungă în satele înfometate din Ucraina și au relatat în presă despre ceea ce au văzut. Cel mai cunoscut dintre aceștia a fost Gareth Jones, un jurnalist de la Manchester Guardian, care nu numai că a publicat o serie de articole despre situația din Ucraina, dar a organizat și o conferință de presă pentru a vorbi despre foamete.

De asemenea, guvernele unor țări precum Italia, Germania și Polonia erau la curent cu uciderea în masă a ucrainenilor de la diplomații lor din URSS.

Ucrainenii care trăiau în țările occidentale au cerut ajutor de la Crucea Roșie Internațională, Liga Națiunilor și alte organizații internaționale. Biserica Greco-Catolică Ucraineană condusă de Mitropolitul Andrei Șeptițchi a făcut apel la creștinii din întreaga lume să ajute Ucraina.

Din păcate, toate aceste eforturi au fost în zadar — comunitatea internațională nu a intervenit. Mai mult decât atât, Moscova a făcut eforturi mari pentru a nega existența foametei și pentru a-i discredita pe cei care au vorbit despre aceasta.

MOSCOVA A FĂCUT EFORȚURI
MARI PENTRU A NEGA EXISTENȚA
FOAMETEI ȘI PENTRU
A-I DISCREDITA PE CEI CARE
AU VORBIT DESPRE ACEASTA

Fragment dintr-un comunicat de presă distribuit de
Ambasada URSS în Canada, afirmând că nu a existat
foamete în Ucraina în 1932–1933.
*Centrului Canadian Ucrainean de Cercetare
și Documentare (Toronto).*

NEGAREA HOLODOMORULUI

Pentru a dovedi că nu a existat foamete în URSS, Moscova a organizat vizite demonstrative ale unor politicieni străini și personalități culturale care ar fi trebuit să convingă lumea că ucrainenii nu mureau de foame. Printre aceste personalități s-au numărat Bernard Shaw, Edouard Herriot, H.G. Wells și Romain Rolland.

Un rol separat a fost atribuit jurnaliștilor străini care au fost de acord să închidă ochii la manipulările propagandei sovietice. Reporterilor străini le era interzis să călătorească în țară pe cont propriu, iar dacă o făceau, trebuiau să urmeze rute clar definite. Cel mai cunoscut jurnalist străin care a negat în mod deliberat Holodomorul a fost Walter Duranty (correspondentul la Moscova al New York Times). În articolele sale, acesta a justificat politica comunistă și a negat decesele în masă cauzate de foamete. Însă, în conversații private, a recunoscut că milioane de ucraineni au murit pe parcursul unui singur an.

În anii 1980, când comunitățile ucrainene din Statele Unite și Canada au reușit să atragă atenția lumii asupra Holodomorului, Comitetul Securității de Stat al URSS a lansat Operațiunea “Farisei”. Scopul acestei opera-

țiuni a fost discreditarea acelor membri ai diasporei ucrainene din America de Nord care au spus adevărul despre crima lui Stalin. Diplomații sovietici i-au convins pe politicienii din Statele Unite și Canada că participarea la evenimentele de comemorare a Holodomorului le va afecta cariera politică. Cu toate acestea, campania de propagandă a Kremlinului a eșuat, iar prăbușirea URSS a dat un nou impuls cercetării și diseminării informațiilor despre Holodomor.

După ce URSS a dispărut de pe harta lumii, Rusia și-a asumat rolul de a nu recunoaște existența Holodomorului. Incapabil să infirme foametea din 1932–1933, care a devenit de notorietate publică, Kremlinul a încercat să nege premeditarea și orientarea sa antiucraineană. Folosind cele mai moderne instrumente de diseminare a informațiilor, savanții, diplomații, jurnaliștii și bloggerii ruși încearcă să convingă lumea că Holodomorul nu a fost un act de genocid.

↶ Edouard Herriot vizitează Kyiv-ul.
27 august 1933.
site-ul lui Serhiy Bilokin:
www.s-bilokin.name.

↶ Walter Duranty. Anul 1936.
John Rooney / Associated Press.

NARAȚIUNILE NEGATORILOR HOLODOMORULUI

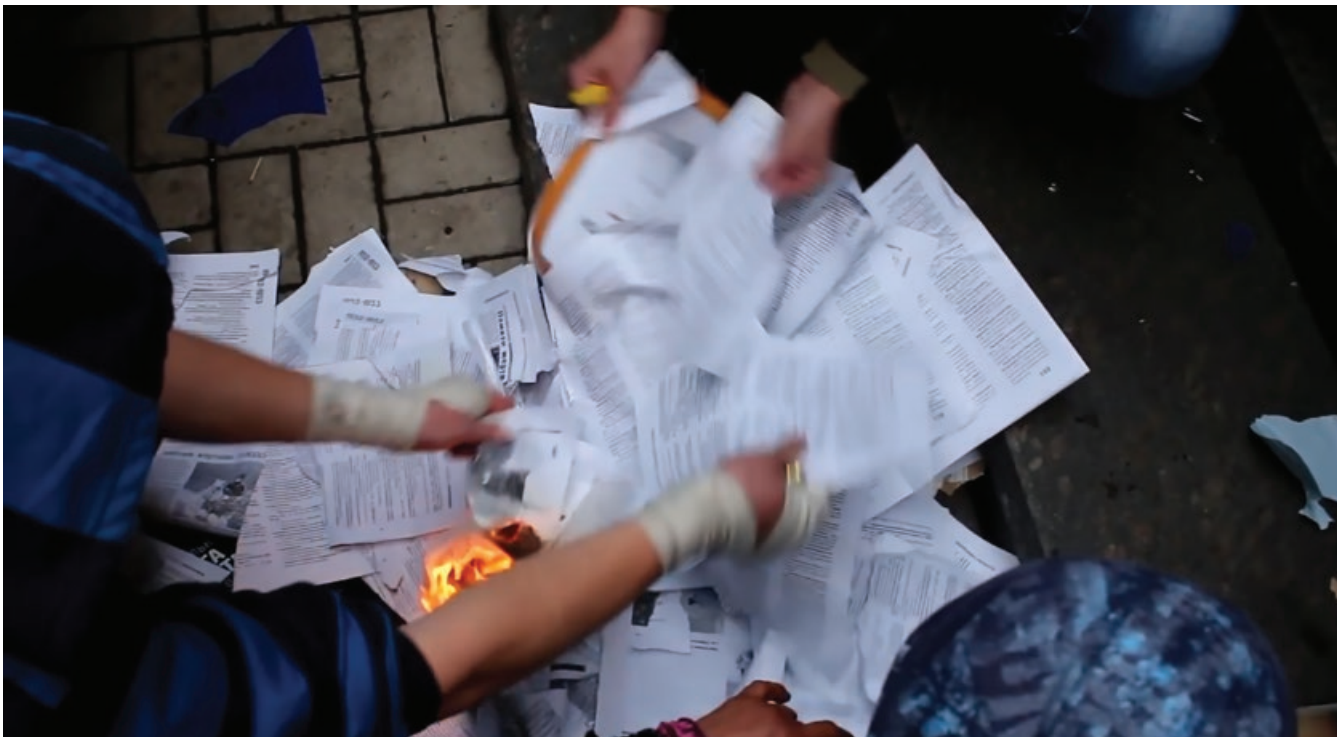
În ciuda faptelor irefutabile stabilite de istorici și juriști, negarea Holodomorului este încă auzită până în prezent.

FALS: Foametea de la începutul anilor 1930 a avut loc și în alte regiuni ale URSS, pe lângă Ucraina, deci Holodomorul nu poate fi un genocid al ucrainenilor.

FACT: Legislația represivă a fost în vigoare în întreaga URSS, însă amploarea și brutalitatea aplicării acesteia a fost maximă în Ucraina și Kuban (o regiune din Caucazul de Nord populată în proporție de peste 60% de ucrainenii). În plus, numai ucrainenii au fost blocați în zona de înfometare. În Ucraina și Kuban s-a înregistrat cel mai mare număr de morți în urma foametei din 1932–1933. Dacă foametea ar fi fost la fel în întreaga URSS, autoritățile nu ar fi avut nevoie să împiedice ucrainenii să părăsească țara. Recunoașterea Holodomorului ca genocid împotriva ucrainenilor nu neagă în niciun fel natura criminală a acțiunilor lui Stalin împotriva altor popoare din URSS.

➤ Cărți din colecțiile bibliotecii Universității de Stat Azov pregătite de ocupanți pentru distrugere. Mariupol. Februarie 2023.
Consiliul orașenesc Mariupol.

➤ Captură de ecran din videoclipul arderii
„Cărții naționale a memoriei victimelor
Holodomorului. Regiunea Donețk” în Donețk.
3 mai 2014.
Mass-media de propagandă pro-rusă.

FALS: Holodomorul a fost îndreptat împotriva locuitorilor din mediul rural și, prin urmare, împotriva unui grup social, nu împotriva tuturor ucrainenilor ca o comunitate națională. Grupul social nu intră sub protecția Convenției ONU din anul 1948 privind genocidul.

FACT: În anii 1930, Ucraina era o țară agrară. Aproximativ 80% din populația sa era ucraineană. Întrucât majoritatea ucrainenilor trăiau în sate, procentul ucrainenilor printre locuitorii din mediul rural era chiar mai mare. Astfel, țăranii ucraineni erau o parte integrantă a națiunii ucrainene ca atare. De asemenea, trebuie remarcat faptul că, simultan cu Holodomor, regimul comunist a exterminat în mod deliberat intelectualitatea ucraineană prin represiune.

FALS: Regimul comunist a provocat neintenționat Holodomorul din 1932–1933 în încercarea de a se pregăti rapid pentru război, sub amenințarea invaziei statelor fasciste.

FACT: În 1932–1933, URSS nu avea graniță comună cu Germania și întreținea relații de bună vecinătate cu Italia fascistă. În URSS funcționau școli militare secrete germane, iar guvernul sovietic făcea comenzi militare către întreprinderi italiene. În august 1939, Moscova și Berlinul au semnat Pactul Molotov-Ribbentrop, care a cimentat prietenia dintre cele două regimuri totalitare și inumane.

Recunoașterea Holodomorului ca act de genocid la nivel internațional subliniază în primul rând solidaritatea internațională cu ucrainenii ca popor ai cărui reprezentanți au fost victime ale unui genocid, care a fost ascuns și negat timp de decenii. Succesoarea URSS, Rusia lui Putin, va comite încă un genocid 2022–2024. Unul dintre principalele motive ale comportamentului actual al Kremlinului este lipsa de pedeapsă pentru acțiunile genocidare ale regimului stalinist de acum 90 de ani.

← Discurs susținut de James Mace la conferința „Holodomor în Ukraine 1932–1933. New Research Findings” la Universitatea din Toronto. 30 septembrie 1990. *Arhiva Centrului Canadian Ucrainean de Cercetare și Documentare.*

RECUNOAȘTEREA HOLODOMORULUI CA GENOCID

De la sfârșitul anilor 1940, ucrainenii din diaspora au depus eforturi semnificative pentru ca atrocitățile regimului stalinist să fie recunoscute drept genocid. În perioada 1985–1988, Comisia Congresului SUA privind Marea Foamete din 1932–1933 din Ucraina (cunoscută sub numele de Comisia James Mace) a concluzionat că regimul comunist a înfometat în mod deliberat și intenționat milioane de ucraineni până la moarte. Lucrările comisiei au avut o mare rezonanță în Statele Unite și au influențat, printre altele, procesul de recunoaștere a Holodomorului ca act de genocid. „Iosif Stalin și anturajul său au comis un genocid împotriva ucrainenilor în 1932–1933”, se arată în concluziile acesteia.

În 1991, Uniunea Sovietică s-a prăbușit, iar Ucraina și-a declarat independența. Memoria istorică a Holodomorului din 1932–1933 a început să fie restaurată: au fost deschise arhive, au fost declassificate documente până atunci secrete, iar mii de cetățeni ucraineni care au supraviețuit genocidului Holodomor au depus mărturii.

Inițiativele publice care au contribuit la studierea istoriei Holodomorului, cum ar fi Asociația Cercetătorilor Holodomorului, Societatea „Prosvita” și Societatea „Memorial”, au jucat un rol major în această etapă. Merită subliniată munca ascetică a lui Marian Koț, Lidiia Kovalenko, Volodîmîr Maniak, Levko Lukianenko și Mîkola

Rudenko. De la sfârșitul anilor 1980, datorită publicului, acțiunile de comemorare a victimelor Holodomorului au devenit publice iar în memoria acestora au fost ridicate memoriale.

În timpul președinției lui Viktor Iușcenko (2005–2010), Holodomorul a devenit una dintre problemele-cheie ale politicii de memorie națională. În acea perioadă, statul ucrainean a promovat pe deplin cercetarea istoriei Holodomorului, publicarea de materiale de arhivă, dezvelirea de memoriale și evenimente publice care au informat oamenii cu privire la adevărul despre genocidul stalinist din 1932–1933 și au onorat victimele acestuia.

În 2009, a fost înființat Muzeul Național al Genocidului Holodomor, o instituție dedicată studiului și promovării istoriei genocidului ucrainenilor. În prezent, acesta organizează numeroase proiecte educaționale și expoziționale, colecționează artefacte legate de Holodomor, înregistrează mărturii ale supraviețuitorilor și publică cercetări. În 2017, construcția celei de-a doua faze a muzeului a început și este încă în desfășurare.

În 2006, Rada Supremă a Ucrainei a recunoscut Holodomorul drept crimă de genocid. Ucraina a făcut apel la alte țări să recunoască Holodomorul ca genocid. În afară de țara noastră, până la începutul anului 2024, 28 de țări au recunoscut Holodomorul ca act de genocid. În alte 4 țări, una dintre camerele parlamentelor naționale a făcut acest lucru.

În 2009–2010, Serviciul de Securitate al Ucrainei a efectuat o anchetă, în baza căreia instanța a decis că

liderii Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, condus de Iosif Stalin, au comis un genocid împotriva unei părți a națiunii ucrainene pentru a împiedica crearea unei Ucraine independente.

CUPRINS

Ocupația sovietică a Ucrainei 3

Foamea din anii 1921–1923 5

Controversata „ucrainizare” 10

Distrugerea UAOC 11

Desculacizare 14

Colectivizarea17

Rezistența la politica sovietică 19

Organizarea Holodomorului 22

Supraviețuirea 23

„Torgsin”-uri27

„Table negre” 29

Interdicția de a călători 32

Consecințele Holodomorului 33

De ce Holodomor este un genocid 37

Reacția lumii la Holodomor 40

Negarea Holodomorului 43

Narațiunile negatorilor Holodomorului 45

Recunoașterea Holodomorului ca genocid 49

CZU 94(477)“1932/1933”
K 59

Recomandat pentru publicare de către Consiliul Științific și Metodologic al Muzeul Național al Genocidului
Holodomor (Protocolul nr. 2 din 22 aprilie 2024).

Kozîțchii Andrii, Kostiv Mîhailo.
K 59 Holodomor: fapte de bază: ediție populară de știință / Andrii Kozîțchii. Mîhailo Kostiv. — Kyiv: Muzeul
Național al Genocidului Holodomor. 2024. — 52 p.

Ce este Holodomorul? De ce și cum s-a întâmplat? Care sunt consecințele sale? Care a fost reacția lumii la moar-
tea a milioane de ucraineni prin înfometare? De ce este Holodomorul un genocid? Căutați răspunsurile la aceste
întrebări pe paginile cărții pe care o țineți în mâini. În ea, oamenii de știință de la Muzeul Național al Genocidului
Holodomor au expus pe scurt și într-un limbaj simplu tot ce trebuie să știți despre evenimentele din 1932–1933.

Publicația folosește parțial materiale din expoziția Muzeul Național al Genocidului Holodomor „Holodomor: Genoci-
dul sovietic al ucrainenilor”. Pe copertă: fotografii realizate de inginerul austriac Alexander Wienerberger la Harkiv
în anul 1933 și o fotografie a sculpturii „Memoria amară a copilăriei” (autorul ideii — Petro Drozdovskîi, sculptor —
Mîkola Obeziuk), situată pe teritoriul Muzeul Național al Genocidului Holodomor.

Design: Victoria Odnosum.
Traducere: Iurii Martîniuc.
Redactor și corector: Arina Banar.

CZU 94(477)“1932/1933”

Semnat înainte de tipar:
Format: 210x210 mm
Hartie offset. Tipar offset.
Font Helvetica
Volum tipografic: 4,25 coli. Tiraj: 500 de exemplare.

MUZEUL NAȚIONAL AL GENOCIDULUI HOLODOMOR

Kyiv, strada Lavrska, nr. 3

holodomormuseum.org.ua

+38 (044) 254 45 12

@HolodomorMuseum

@holodomor.museum

@HolodomorMuseum

@HolodomorMuseum

The Holodomor Museum /
Музей Голодомору

@Holodomor_Museum